

11-12-22

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Aan

Minister VWS
Staatssecretaris

Deadline: 22 december
2022

nota

Ontwikkelingen in de bevolkingsonderzoeken naar kanker
2022 en monitors 2021

TER BESLISSING

**Directoraat Generaal
Volksgezondheid**
Publieke Gezondheid
Bevolkingsonderzoek en
Medische Ethiek

Opgesteld door

Datum

8 november 2022

Kenmerk

3477297-1040651-PG

Uw kenmerk

Zaaknummer

1040651

Bijlage(n)

3

1. Aanleiding

Jaarlijks levert het RIVM monitors op voor de bevolkingsonderzoeken naar baarmoederhalskanker, borstkanker en darmkanker. De monitors worden sinds 2019 gezamenlijk aan de Tweede Kamer aangeboden. Met bijgaande brief biedt u de monitors over 2021 aan en informeert u de Kamer over de overige ontwikkelingen in de bevolkingsonderzoeken.

De staatssecretaris is ook ter besluit meegenomen, omdat Caribisch Nederland (zie de passage op pagina 13 van de brief) onder zijn portefeuille valt.

2. Geadviseerd besluit

Ik adviseer u bijgaande aanbiedingsbrief te ondertekenen en de monitors aan de Tweede Kamer aan te bieden.

De deadline hiervoor is gezet op 22 december 2022, omdat de brief voor het kerstreces naar de Kamer dient te gaan, gelet op de termijnen van verschillende toezeggingen en omdat de monitors altijd eind van het jaar worden aangeboden.

3. Kernpunten

U stipt de volgende punten aan:

- Ontwikkelagenda: u schetst de doelen van de ontwikkelagenda en het proces. Momenteel wordt door het RIVM een sterkte-zwakteanalyse van de programma's uitgevoerd, daarna volgen toekomstverkenningen gedaan. Samen vormen deze stappen de basis voor de ambitiestelling waarin keuzes gemaakt kunnen worden over de richting en eventueel prioritering van de doorontwikkeling van de programma's. Het voornemen is om vanaf 2023 met de Coalitieakkoordmiddelen voor volksziektes een extra impuls te geven aan de ontwikkelagenda;
- Monitor en ontwikkelingen bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker, inclusief de verbrede inzet van de zelfafnameset. U geeft aan hoe de verbrede inzet conform het amendement wordt ingezet en welke aanpak hiervoor wordt gevolgd;
- Monitor en ontwikkelingen bevolkingsonderzoek borstkanker, inclusief het proefbevolkingsonderzoek CEM en het screeningsinterval;
- Monitor en ontwikkelingen bevolkingsonderzoek darmkanker;
- Overige ontwikkelingen:
 - o Covid-19;

- Deelname bevolkingsonderzoeken: u licht toe dat er over de jaren heen een dalende trend te zien is in deelname en daarom wilt u inzetten op het wegnemen van drempels voor deelname aan de bevolkingsonderzoeken. Extra aandacht gaat uit naar mensen met lage gezondheidsvaardigheden, die op dit moment minder worden bereikt met de beschikbare communicatiekanalen. Dit is ook onderdeel van de voorgenomen besteding van de coalitiemiddelen voor volksziektes;
- Deelname transgender, non-binaire en intersekse personen;
- Duurzaamheid;
- Adviesaanvraag longkankerscreening: u informeert de Kamer over de GR adviesaanvraag over longkankerscreening. In de bijlage stuurt u de adviesaanvraag mee;
- Caribisch Nederland (**portefeuille staatssecretaris**): u informeert de Kamer over de voortgang van de implementatie van het aanbod van bevolkingsonderzoeken naar borst-, baarmoederhals- en darmkanker op Caribisch Nederland. Momenteel ligt er een voorstel voor wijziging van het Besluit publieke gezondheid bij de Afdeling advisering van de Raad van State. Doel van deze voorgestelde wijziging is om het aanbod van borst-, baarmoederhals- en darmkanker in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba op te nemen in artikel 16a van het Besluit publieke gezondheid, zodat een structureel en volwaardig programma kan worden aangeboden in Caribisch Nederland.

Datum

8 november 2022

Kenmerk

3477297-1040651-PG

4. Toelichting

a. *Draagvlak politiek*

- De Tweede Kamer stelt regelmatig vragen over de bevolkingsonderzoeken naar kanker. Zo was de afgelopen jaren onder meer aandacht voor het screeningsinterval bij het bevolkingsonderzoek borstkanker en de screening van cliënten met zeer dicht borstweefsel door middel van contrastmammografie. Bij het bevolkingsonderzoek darmkanker was aandacht voor het verlagen van de deelnameleeftijd. Bij het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker was aandacht voor de inzet van de zelfafnameset (bijvoorbeeld het amendement Paulusma, waarin voor 2023 extra budget wordt vrijgemaakt om de inzet van de zelfafnameset te vergroten).
- Daarnaast was recent politieke aandacht voor screening op andere vormen van kanker, met name longkankerscreening en prostaatkankerscreening.
- Ook was er tijdens het Commissiedebat van 30 november over de formele EU-Gezondheidsraad (9 december) aandacht voor kankerscreening op de BES-eilanden.

b. *Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie*

Als onderdeel van het Europees kankerbestrijdingsplan publiceerde de Europese Commissie op 20 september 2022 een voorstel voor een nieuwe Raadsaanbeveling over kankerscreening. Het voorstel bevat onder andere aanbevelingen over de uitvoering van de bevolkingsonderzoeken op baarmoederhals-, darm- en borstkanker. Ook stelt de Commissie de invoering van

nieuwe screeningstests voor (long-, prostaat- en (onder bepaalde voorwaarden) maagkanker). Op 4 november stuurde het kabinet een Beoordeling Nieuw Commissievoorstel fiche naar de Kamer¹. Hierin gaf het kabinet aan dat m.b.t. een eventuele aanpassing in de bestaande bevolkingsonderzoeken of in het geval van eventuele nieuwe bevolkingsonderzoeken, eerst advies gevraagd wordt aan de Nederlandse Gezondheidsraad. De Gezondheidsraad levert in december het advies met de evaluatie van het bevolkingsonderzoek darmkanker op en is net gestart met een evaluatie van het bevolkingsonderzoek borstkanker. Daarnaast gaat u de GR om advies vragen over longkankerscreening in Nederland. Daarom wordt in deze brief niet opnieuw ingegaan op de voorstellen van de Commissie.

Datum

8 november 2022

Kenmerk

3477297-1040651-PG

c. Financiële en personele gevolgen

In de brief worden drie projecten genoemd die onderdeel uitmaken van de beoogde plannen van het kabinet met de in het coalitieakkoord gereserveerde middelen voor de aanpak van drie volksziektes: (1) het opstellen en uitvoeren van een ontwikkelagenda, (2) het vergroten van de toegankelijkheid voor mensen met lage gezondheidsvaardigheden en (3) aanvullende middelen voor het proefbevolkingsonderzoek CEM. Voor deze projecten is een besteding van ruim €8 miljoen beoogd. Deze projecten kunnen pas starten zodra de parlementaire behandeling van de ontwerp-begroting 2023 van VWS in de Eerste en Tweede Kamer is afgerond.

De verbrede inzet van de zelfafnameset n.a.v. het amendement Paulusma brengt meerkosten met zich mee. Dit wordt gedekt vanaf de begroting van PG.

d. Juridische aspecten haalbaarheid

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft een advies uitgebracht over het voorstel voor wijziging van het Besluit publieke gezondheid. Dit advies wordt momenteel verwerkt door de Programmadirectie Zorg en Jeugd Caribisch Nederland (ZJCN). Doel van deze voorgestelde wijziging is om het aanbod van borst-, baarmoederhals- en darmkanker in de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba op te nemen in artikel 16, lid a van het Besluit publieke gezondheid, zodat een structureel en volwaardig programma kan worden aangeboden in Caribisch Nederland. Deze wettelijke basis maakt de verantwoording van structurele financiële middelen en een systematische verstrekking van persoonsgegevens uit PIVA-V mogelijk, opdat potentiële deelnemers kunnen worden uitgenodigd.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

- Intern afgestemd met Programmadirectie Zorg en Jeugd Caribisch Nederland en de directie Financieel-Economische zaken.
- Departementaal afgestemd met de Inspectie der Rijksfinanciën
- Verder afgestemd met het RIVM Centrum voor Bevolkingsonderzoeken.

f. Gevolgen administratieve lasten

Er zijn geen gevolgen voor administratieve lasten voorzien.

g. Toezeggingen

- U doet de toezegging (met Delphi-nummer 10488) af om de Kamer na de zomer te informeren over het opstellen van een ontwikkelagenda voor de

¹ Te raadplegen via

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z21144&did=2022D45533

bevolkingsonderzoeken naar kanker en de screenings rond zwangerschap en geboorte.

- U zegt toe dat u hoopt de Kamer in de loop van volgend jaar meer inzicht te kunnen geven in de uitvoering van de ontwikkelagenda, zodra alle sterkte-zwakke analyses en toekomstverkenningen zijn afgerond.
- U geeft gevolg aan de toezegging (Delphi-nummer 9435) dat de Kamer elk halfjaar geïnformeerd wordt over de voortgang van het terugbrengen van het screeningsinterval bij het bevolkingsonderzoek borstkanker van 3 naar 2 jaar. U geeft aan dat u de Kamer voor de zomer van 2023 opnieuw informeert over de stand van zaken rond het screeningsinterval.
- U geeft (deels) uitvoering aan de motie van de leden Mohandis (PvdA) en Westerveld (GroenLinks), die de regering verzoekt om contrastmammografie zo snel als mogelijk aan te bieden en de Kamer voor het eind van het jaar hierover te informeren. Hiermee doet u tevens de toezegging (met Delphi-nummer 10584) af.
- U zegt toe om de Kamer voor de zomer (van 2023) opnieuw te informeren over de laatste stand van zaken rond het proefbevolkingsonderzoek contrastmammografie.
- U geeft uitvoering aan het amendement Paulusma en de toezegging om de Kamer hier voor het eind van het jaar over te informeren.

Datum

8 november 2022

Kenmerk

3477297-1040651-PG

h. Fraudetoets

Niet van toepassing

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

-

a. Motivering

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.